

KAREL DE STOUTE

Op 13 juni 1467 was de oude en verlamde Filips de Goede de “Grote Hertog van het Westen”, in zijn paleis te Brugge gestorven, en op hetzelfde ogenblik, zoals de traditie het wil, ging van rechtswege het gezag over op zijn zoon Karel van Charolais, de vurige en eierzuchtige Karel de Stoute, die in feite, sedert maanden, in zijn hoedanigheid van luitenant-generaal, dit gezag in Vlaanderen en Bourgondië uitoefende.

De Grote Hertog van het Westen hadden de Gentenaren nooit in hun hart gedragen: zijn uitzonderlijk lange regering, bijna ‘n halve eeuw, was voor het fiere Gent gekenmerkt geworden door te vele moeilijkheden, opstanden en vernederingen, en de smadelijke nederlaag die de Gentse militie in 1453 in de vlakte van Gavere hadden geleden, was een wonde geweest die geen enkel later gebaar of verzoeningsdaad had kunnen helen.

En nochtans gingen, bij de dood van Filips, omdat de sentimentele banden tussen Vlaanderen en Bourgondië, in deze XVde eeuw, ondanks alles, toch hecht gebleven waren, al de klokken van de fiere Arteveldestad aan het luiden: ”ende men luude al Ghendt duere, ghelyck men pleecht up Alderzielen dach” en de overheden, de neringen, de notabelen trokken ter uitvaart “al in ‘t zwarte offerende”.

De Hertog is dood, leve de Hertog! In hun zwart gewaad gehuld, begroeven zij een groot staatshoofd en meteen ook een tijdperk, want voor hen, zoals voor de 34-jarige hertog Karel, ging ‘n nieuw tijdperk uit de geschiedenis open en beiden hoopten op dat ogenblik, in volle oprechtheid, dat het in de verhoudingen Hertog-Gent een periode van vrede, voorspoed en verstandhouding zou worden.

Gent kende toen reeds een jeugdige hertog, het wist dat hij een van de moedigste, van de dapperste en ook een van de meest vermetele, ambitieuze en opvliegende prinses van het Christendom was, maar het dacht dat deze hoedanigheden en gebreken, die best pasten bij het woelige Gents karakter, van aard waren om banden van vriendschap en genegenheid te smeden. Nog voor hij de grafelijke en hertogelijke waardigheid mocht bekleden, was Karel een legendarische figuur in Vlaanderen. Had hij niet de machtigste koning van Europa, de verraderlijke Lodewijk XI te Monthléry verslagen en hem op 5 oktober 1465 de Vrede van Gonflans opgedrongen?

Gent zag hem met Middeleeuwse ogen, en had uitbundig gejuicht wanneer de overwinnaar van het rumoerige Luik en van de koning van Frankrijk in november 1465 op de Vrijdagmarkt een “schoon steecspel” was komen hou-

den, doch Karel van Charolais bekeek toen reeds de Gentse stede met ogen die op de toekomst waren gericht.

Middeleeuwer was Karel nog enkel door zijn geboortedatum - hetzelfde jaar als Hans Memling - doch zijn droom, een zeer realistische droom, was, tussen Frankrijk en Duitsland, een machtige bufferstaat te vormen, waarborg voor een duurzame vrede in Europa.

Zijn te korstondige regering - niet eens tien jaar - belette hem van dit groots politiek opzet een werkelijkheid te maken die Europa wellicht gedurende eeuwen, door het tot stand komen van die "derde macht" de gewenste evenwichtsfactor, van oorlog en vernieling had gevrijwaard.

Het eerste officieel contact van de nieuwe hertog met de hoofdstad van het



graafschap Vlaanderen waar hij, naar ancestraal gebruik, zijn Blijde Intrede moest doen, dreigde de mooiste plannen en dromen in 't honderd te sturen.

Waarschijnlijk ware alles perfect gelopen indien men aan beide zijden, niet zo veel haast aan de dag had gelegd: Karel wilde onmiddellijk tot de plechtigheid van de Blijde Intrede overgaan, omdat hij het ijzer wilde smeden, terwijl het nog heet was en geen soort interregnum kon dulden, terwijl de Gentenaren dachten dat nieuwe messen best snijden, dat de hertog zich in de eerste dagen van zijn regering inschikkelijk zou aanstellen en derhalve zou ingaan op de smeebeden van hun stad. Het was een lange litanie die zij zouden voordragen: amnestie en vergiffenis voor de bannelingen van 1453, afschaffing van de hatelijke "cueillote", her-

openen van de stadspoorten die sedert de nederlaag van Gavere, elke donderdag moesten gesloten blijven.

In gemeen overleg werd de Inhuldiging op zondag 28 juni, dus nog geen veertien dagen na het overlijden van Filips de Goede, vastgesteld, daags voor de feestdag van de HH. Petrus en Paulus.

Men had echter een zeer belangrijk feit uit het oog verloren: op die bewuste zondag 28 juni 1467, zou de jaarlijkse processie van St. Lieven, met haar dui-

zenden bedevaarders naar St. Lievens-Houtem trekken en op 29 juni in de namiddag zouden de inmiddels vrij rumoerig geworden deelnemers terug in Gent zijn.

Deze processie was in het leven van de Gentenaren een gebeurtenis van uitzonderlijke betekenis. De relikwieën van de heilige werden plechtig door de stad gedragen en duizenden mensen vergezelden de geestelijken, de banieren en overheden naar het klein dorp, brachten de nacht door in de weiden en bossen en keerden pas daags nadien terug.

Aanvankelijk geschiedde zulks zeer devoot en plechtig, maar weldra werd het een buitenkansje voor al wie eens de bloemetjes wou buitenzetten: de processie ontaarde in dronkenschap, misbruiken en allerhande buitensporigheden. De geestelijkheid kwam tevergeefs tegen die wantoestanden op en zelfs toen in 1442 afgekondigd werd dat, al wie zich onzedig zou gedragen, in de ban van de kerk zou worden gedaan, kwam er geen einde aan de ongeregelde, losbandigheid en het schandelijk gedrag van sommige bedevaarders. Karel V zou in 1540 de processie gewoonweg verbieden.

De overheden hadden in 1467 moeten vrezen dat de terugkeer van deze opgehitste menigte een zeker gevaar voor wanordelijkheden zou kunnen daarstellen op een ogenblik dat het Gentse volk feestvierde en dat men met de graaf aan 't onderhandelen zou zijn over de teruggave van zekere rechten en voorrechten aan de stad.

Alles gaf ten andere de indruk dat men overhaastig te werk was gegaan en dat men heel wat op het laatste nippertje had geïmproviseerd. Vergezeld van een talrijk gevolg edellieden, grafelijke ambtenaren en politieke raadgevers, had Karel de Stoute op 26 juni Brugge verlaten, doch te Deinze aangekomen, kwamen afgevaardigden van Gent hem vragen aldaar nog een tweetal nachten te willen doorbrengen, omdat zij niet klaar geraakt waren met het feestprogramma. Dat was de eerste kink in de kabel: de eerste inbreuk op het protocol. Karel stoorde zich weinig aan het verzoek van de Gentenaren en zette 's anderdaags zijn weg voort naar Zwijnaarde waar de Graaf, naar een eeuwenoude traditie de nacht moest doorbrengen op het kasteel van de abt van Sint-Pieters.

Toen hij het dorp bereikte, kwam men hem vergiffenis smeken voor 365 personen die na de Vrede van Gavere door zijn vader verbannen werden en voor andere "wetteloze lieden", samen 784 ongelukkigen die zich in de omliggende akkers en struiken verscholen hielden, in afwachting dat over hun lot werd beslist. Hun hoop was groot, want zelden had een prins of graaf, bij zijn Blijde Intrede, gratie en genade geweigerd. Karel beloofde de zaak nog dezelfde avond te zullen onderzoeken en daags nadien zijn beslissing kenbaar te maken.

Of het op zondag 28 juni een heerlijk zomerweertje was, hebben de kroniekschrijvers ons niet verteld; zij doen het ten andere zeer zelden en men mag er wel uit afleiden dat het toen gewoonlijk mooi weder was in de zomer. Wat wij wel weten is dat duizend bedevaarders op die dag de relikwieën door de stad vergezelden om dan langs de St. Lievenspoort naar St. Lievens-Houtem in te zetten.

Er bleven echter nog duizenden Gentenaren en mensen uit de omliggende dorpen en steden te Gent om de hertog bij diens Blijde Intrede toe te juichen.

Om 8 uur verliet Karel het kasteel van Zwijnaarde, na eerst vergiffenis aan de bannelingen te hebben geschonken en het moet een surrealistisch schouwspel geweest zijn de hertog en zijn gevolg te paard “met meest al zynen edelen, in grooten ghetale ende al in ‘t zwarte” te zien optrekken gevolgd van de 784 in lompen gehulde maar dolgelukkige mensen die voor het eerst sedert 14 jaar hun stad en familie zouden terugzien. Zij stapten mede achteraan in de stoet, “besloten in ‘n groot touw”.

Aan de Petercellepoort gekomen wierp een Dominicaan, Pater Nikolaas Bruggeman zich op de knieën voor de hertog om de genade af te smeken voor de stad en o.m. te vragen dat de poorten opnieuw elke donderdag zouden mogen geopend worden.

Degelijke vraagstukken werden gewoonlijk door afgevaardigden van de stad en van de graaf op voorhand besproken en opgelost, zodat op het ogenblik van de Inhuldiging al de moeilijkheden uit de weg waren geruimd. Dit schijnt in 1467 het geval niet geweest te zijn, want Karel verzocht de Gentse poorters, hun verzoek schriftelijk te willen overhandigen opdat hij de zaak met zijn raadgevers zou kunnen bespreken.

Voor de menigte, gewoon aan een positief antwoord, waren de woorden van de hertog een bittere teleurstelling. Het was de eerste, het zou helaas voor de Gentenaren, de laatste niet worden.

Van de Petricella, de Sint-Pieterspoort, door de Gentenaren zo savouereus omgevormd of misvormd tot “Petercellepoort” waren de hertog en zijn gevolg stoetsgewijze naar de kerk van de aloude Sint-Pietersabdij getrokken, waar Karel de Stoute, naar het voorbeeld van zijn vader en van zijn geduchte voorgangers, de eerste plechtige eed van de dag, door het protocol van de Blijde Intrede voorzien, zou afleggen.

Stadstrompetters en menestrelen speelden boven op de Poort, en al wat Gent aan kloosterlingen telde vergezelde de hertog op de weg naar de abdij, want het was daar dat Karel in zijn hoedanigheid van graaf van Vlaanderen, de plechtige belofte zou doen de rechten, en ook wel de voorrechten van de geestelijkheid van het graafschap te zullen eerbiedigen; alle vertegenwoordi-

gers van de clerus waren dan ook op post, “te weten, schrijft het Dagboek der Gentsche Collatie, alle de Beghynen, daer naer alle de ordenen ende religieusen, en daer naer alle de priesters, ende daer naer de priesters van Sente Veerhilden, daer naer de religieusen van Sente Baefs metten bisschop van Doornycke”.

De plechtigheid was kort en indrukwekkend: Heilige mis, overhandiging van het zwaard, eedaflegging. Het moet allemaal zeer vlug, zonder enig incident zijn verlopen, want te 9 uur waren de hertog, de abt en de overheden reeds aan ‘t ontbijten in de grote refter van de abdij.

Het was pas enkele honderden meter verder dat de hertog, het grondgebied van de St. Pietersabdij verlatend, de Gentse bodem zou betreden. Van het strenge protocol mocht men toen geen duim breed afwijken: de uit te spreken woorden, de gebaren, de vragen en antwoorden, alles was op voorhand onveranderlijk geregeld en bepaald. De oorsprong van een zo stug protocol moet worden gezocht in het wederzijds wantrouwen van de betrokken partijen, telkens de overheid en het volk in contact kwamen of elkaar iets moesten beloven, zoals dit bij inhuldigingen en Blijde Intreden het geval was. Uit schrik dat de ene partij door een list, door een dubbelzinnige verklaring, door een bepaald gebaar de andere partij zou bedriegen of zich aan haar verplichtingen zou kunnen onttrekken, werd alles zorgvuldig in een eedformule gegoten, die geen twee interpretaties mogelijk maakt. Omdat graaf en stad op de loer lagen, oordeelden beiden het voorzichtiger het protocol te eerbiedigen. Alle aanwezigen luisterden aandachtig: geen woord mocht te hard of te luid of te zacht worden uitgesproken, of het leek verdacht, een hinderlaag!

De stoet begaf zich naar de St. Janskerk waar Karel de tweede eed zou afleggen : de tekst werd hem voorgelezen door Joos Triest, waarna de hertog moest kleppen met de klok “treckende de clock in der manieren ghecostumeert”, zoals de costume of het gebruik het beval.

Op hun beurt legden de geestelijkheid, de vertegenwoordiger van de steden van het graafschap en van de adel, de eed van trouw af.

Wanneer eenieder met de lippen, en sommigen in eer en geweten, zich tot iets of tot veel hadden verbonden, verliet de stoet de kerk en begaf ze zich langs St. Jansstraat, Belfort en Schepenhuis naar de Vrijdagmarkt waar duizenden mensen Karel begroetten met de traditionele kreet: “Leve de graaf, vive Bourgogne, Vlaenderen de Leeuw”. De graaf las de derde eedformule en ook het volk beloofde plechtig gehoorzaamheid en onderdanigheid.

Herauten wierpen geld- en zilverstukken in de menigte, want ook dat hoorde bij het protocol; en rond het middaguur trok eenieder gelukkig en opgetogen naar huis, de poorters bij moeder de vrouw, de vreemdelingen naar ‘n herberg of een familielid; bannelingen en vrij gekomen gevangenen wisten met hun

vreugde geen weg: “Ten voorscreven incommene ware inne ghelaten, by gratien van den prince, alle de wettelose lieden ende ballynghen, ende van allen boeten was gratie ghedaen ende vele ghevanghenen ontslegghen”.

Alles was goed, zonder incidenten verlopen, maar toen reeds was het duidelijk dat sommige mensen vast besloten waren, de menigte tegen de nieuwe hertog op te hitsen, en oproer te verwekken: “Eenige murmureerden, lezen wij in het Dagboek, omme dat men te zynen incommene gheen provysie en hadde van diverse ghebreken van de verlichtynghe van de “quellote” ende ansins”.

De “quellote”, “cueillote” of lepelrecht, was een belasting op elke zak hout en graan, door Filips de Goede ingevoerd. Het was een van de meest onpopulaire maatregelen van zijn regering geweest en de Gentenaren hadden er zich steeds tegen verzet, tevergeefs echter, want Gent was in die jaren zeer zwak en de hertog oppermachtig.

Nu Filips overleden was, wendden zij een nieuwe poging aan om deze hatelijke belasting te doen intrekken. De overheden hadden ten andere audientie aangevraagd om het geval, samen met dat van de heropening van de stadspoorten en ook de teruggave van de bij de Vrede van Gavere verloren rechten, met de hertog te komen bespreken, doch terwijl, daags na de plechtigheid van de inhuldiging, Karel en zijn raadgevers aan ‘t beraadslagen waren in het Hof ten Walle, kwam de opgehitste menigte van de Sint-Lievensprocessie uit St. Lievens-Houtern terug omstreeks vijf uur in de namiddag en trok naar de Koornmarkt; opruiers en onruststokers hadden ze toen reeds warm gemaakt voor opstand en baldadigheden.

Roepend en huilend, doodskreten uitend tegen de inzamelaars van de cueillote, stormden zij op “‘t Quelloot huus af ende braken ze ‘t terstont af totten gronde toe, ende trokken van daer ter Vrindachmaerct ende stelden Sente Lievins fiertre voor 't Hoochuus, namen een vanden bannieren van den fiertre, maecten af haerlieder standaert, riepen de quelloten af, ende daer ute rees een groote wapehynghe ende groot remoer”.

Zij die Karel de Stoute kenden - en de Gentenaren kenden hem - wisten dat de massa die naar de Vrijdagmarkt was opgerukt en de stormklok van de St. Jacobskerk had laten luiden, een geweldige psychologische fout had bedreven. Met Karel hadden de overheden moeten onderhandelen, zij hadden hem als heer en meester moeten begroeten en van hem een of meer gunsten moeten afsmeeken; hem tergen, hem, die zelfs de koning van Frankrijk te machtig was geweest, de dag zelve van zijn Inhuldiging uitdagen, stond gelijk met zelfmoord voor de stad.

En inderdaad, toen de hertog vernam wat er op Koornmarkt en Vrijdagmarkt gebeurd was, sprong hij woedend te paard: vrees, angst kende hij niet, hij had

gans alleen, ongewapend de massa, durven trotseren. Een man van groot gezag en ondervinding, een man van wijze raad, de heer van Gruuthuyse, wist op het nippertje de graaf tot betere gevoelens te brengen: “laat me eerst gaan. zo zegde hij, en volg dan op afstand”. Aldus hoopte hij én de opgehitste menigte én de hertog tot bedaren te zullen brengen.

Karel kwam, wierp zijn paard door de dichte gelederen van de neringen, sprak de massa toe: “Gaat allen naar huis, verlaat deze markt, ik zal Uw grieven onderzoeken en wees niet bang: Uwe hertog is rechtvaardig”.

“Wij zijn met U, maar tegen Uwe ambtenaren die de hatelijke belasting op het zout heffen, wij zijn tegen de “levereters” antwoordden de mensen.

Karel had zich een paar ogenblikken kunnen bedwingen maar toen hij zag dat de menigte weigerde het plein te verlaten, was hij niet langer zijn zenuwen en zijn onstuimig temperament meester en hij sloeg een man die kermend neerzeeg.

De heer van Gruuthuyse zag onmiddellijk in dat het verkeerd zou aflopen en hij gaf zijn hertog de raad de menigte kalm toe te spreken van het balkon van het Tooghuis. De hertog ging op zijn wens in en verzocht nogmaals de Gentenaren de markt te ontruimen. Reeds hadden sommige neringen aan dit bevel gehoor en gevolg gegeven, toen een zekere Otto Bruneel, als een pijl door de menigte schoof, en vooraleer de lijfwacht van de prins kon ingrijpen, stond hij naast hem op het balkon. In een korte, snedige rede resumeerde hij de grieven van het volk, zijn wensen, zijn eisen, zijn verzuchtingen. “Wij zijn niet tegen de vorst, maar tegen allen die én de stad én de vorst bestelen”. Nauwelijks had hij zijn toespraak beëindigd of, nog voor iemand naar zijn naam of hoedanigheid kon vragen, nog voor iemand hem kon aanspreken of vastgrijpen, hij opnieuw spoorloos in de menigte was verdwenen.

Aan de reacties van de door deze woorden opgezweepte menigte was het de graaf duidelijk geworden dat hij althans voorlopig, het pleit had verloren, dat het hem nog onmogelijk zou zijn van de massa te bekomen dat zij de markt zou ontruimen zonder eerst een formele belofte te hebben ontvangen, en dat de enige uitweg dan ook het veinzen was, het uiterlijk toestemmen in alle eisen van deze opgehitste en sterk gewapende Gentenaren.

“Mijn lieve kinderen, gaat allen rustig naar huis, ik vergeef U al wat U tot op heden werd misdreven, doch wee hem die nu nog op het plein gewapend blijft”.

De menigte juichte en jubelde omdat zij dacht dat zij een grote overwinning had behaald, maar de overheden keerden met gebogen hoofd en het hart vol kommer en vrees naar het schepenhuis. Zij wisten dat de graaf zijn beloften niet zou inwilligen, dat hij geveinsd had omdat hij niet anders kon, en dat zijn woede geweldig groot was en voor de stad oneindig gevaarlijk zou zijn.

Zijn woorden “ik vergeef U alles” waren een leugen, zij betekenden een oorlogsverklaring aan de fiere Arteveldestad.

Toen Karel daags nadien Gent verliet, kwam een afvaardiging van de stad hem vergiffenis afsmecken voor hetgeen zich op de Vrijdagmarkt, had voorgedaan. Karel zond ze met een brutaal gebaar weg. De “Blijde” Intrede was voor Gent een zeer slechte inzet van de regering van de machtige hertog geworden.

“Item in dit jaer ende scependom”, zo lezen wij in het Memorieboek der stad Gent, “arriveerde ter Sluus in Vlaenderen, vrouwe Margriete van Jork, sustere van den coninc van Inghelant, ende traude den hertoghe Kaerle binnen der stede van den Damme, ende ‘t was zyne derde huusvrouwe, up den XXV wedemaent LXVIII”.

Meer verklapt het Memorieboek ons niet over deze nochtans zo gewichtige gebeurtenis. Het gaat ten andere meestal zuinig om met soortgelijke berichten, het brengt geen commentaar uit, doet geen voorspellingen, handelt niet over mogelijke gevolgen; het haalt nuchter het feit aan, zoals een gewone burger het in zijn eigen Dagboek zou aantekenen; zoals b.v. de schrijver van het “Dagboek der Gentsche Collatie” het zorgvuldig noteerde, vooral bekommerd om het aangeven van juiste datum en identiteit van zijn personages: “Vrouwe Margriete van Jorcke, ‘s conyncx Edwaert zustere van Ynghelant, landde ter Sluus, in Vlaendren, den XXVen dach van junio LXVIII. Myn gheduchte heere traude de zelve Margriete te wive ten Damme, in de stede, ‘t sondaechs, den derden dach in hoymaent in ‘t zelve jaere, ende hilt tsavonts ende al de weke daer naer, tot tsmaendaechs, den XIen dach van der zelve maend, zyne feeste binnen der stede van Brugghe, stekende, brekende ende andersins”.

Eenzelfde politieke voorstelling van de feiten, met een weinig meer details over het gebeuren, als bv dit “stekende, brekende” dat ons nogal vreemd in het oor klinkt, doch enkel wijst op het inrichten van tornooien, het groot en spectaculair tijdverdrijf in de XVe eeuw.

Voor de gewone sterveling kon het huwelijk van Karel de Stoute, de machtige prins, de onstuimige, roekeloze strijder en held, met een jonge en mooie prinses, zuster van de koning van Engeland, enkel een sprookje, een grote liefdesgeschiedenis, een wonderbaar, toverachtig iets zijn, aan hetwelk geen enkel politiek vuiltje kon kleven.

Zo dachten de mensen, maar was er in het hart van de vermetele en ambitieuze hertog van Bourgondië, nog plaats voor een gevoel van sentimentaliteit, van liefde, of zelfs maar van vriendschap of genegenheid? Hij is hard, wreed, hij leeft eenzaam. Eén vrouw heeft hij hartstochtelijk bemind, zijn tweede echtgenote, Isabella van Bourbon.

Voor de eerste ware het ten andere en moeilijke zaak geweest. Hij kende ze

niet eens want op zesjarige ouderdom - zo wilde het de politiek van zijn vader - had men hem uitgehuwd aan Catherine, dochter van de Franse koning Karel VII, maar de "echtgenote" stierf toen zij pas acht jaar oud was!

Het tweede officiële huwelijk, dat het eerste werkelijk huwelijk was van Karel, toen nog "dauphin" van Bourgondië, werd hem opgedrongen door zijn vader Filips de Goede, de genotzieke maar handige en schrandere hertog van Bourgondië en graaf van Vlaanderen die gedurende een halve eeuw - van de moord op Jan zonder Vrees te Montereau in 1419 tot het overlijden van Filips te Brugge in 1467 - de politiek van onze gewesten naar eigen gril of wil zou oriënteren.

Filips was een grote diplomaat die aanvankelijk, na de moord op zijn vader, het Engels kamp had verwoed om dan later, na het Verdrag van Arras in 1435, Bourgondië en dus ook Vlaanderen, van dit bondgenootschap losrukte, omdat Filips sterk genoeg was om met Frankrijk een afzonderlijke vrede te sluiten. Karel VII moet de hertog allerlei toegevingen doen, o.m. elke band van vazaliteit van het hertogdom tegenover Frankrijk laten varen.

Bourgondië wordt een zelfstandige staat, en Filips gedraagt zich voortaan als de gelijke van de Franse koning, maar Lodewijk XI, de sluwe en duivelachtige Franse koning, zal langzaam maar zeker het verloren terrein terugwinnen.

Het is in deze periode van toenadering tot Frankrijk en, althans openlijke, vriendschap dat Filips de Goede zijn zoon Karel verplicht in het huwelijk te treden met een Franse prinses, Isabella, dochter van Karel I van Bourbon.

Karel I, daartoe aangezet door zijn moeder, had liever een huwelijk aangegaan met een Engelse prinses, doch de vaderlijke macht, diplomatie en gezag hadden de bovenhand en op 30 oktober 1454 werd te Rijsel het huwelijk van Karel en Isabella ingezegend en zoals een indiscrete kroniekschrijver het ons vertelt, "par le commandement très exprès du duc, Charles coucha icelle nuit avec sa femme".

Dit huwelijk, door Filips aan zijn 21-jarige zoon Karel opgedrongen, groeide tegen alle verwachtingen in, tot een grote, zeer grote liefde uit, Karel, in tegenstelling met zijn vader, die meer dan twee dozijnen minnaressen had en evenveel bastaards, bleef zijn echtgenote trouw en beminde ze hartstochtelijk, hetgeen een zeldzaamheid mag heten in deze troebele XVe eeuw en, op het eerste gezicht, weinig strookt met zijn avontuurlijk en impetueus karakter.

Isabella schonk hem een dochter, Maria van Bourgondië, die later door haar huwelijk met Maximiliaan van Oostenrijk, Bourgondië aan de Habsburgerse monarchie zou verbinden en voor eeuwen, een nieuw politiek tijdperk voor onze gewesten zou inluiden.

Isabella van Bourbon sterft te Antwerpen in 1463, maar prinses mogen, althans niet in het openbaar, eeuwig blijven treuren om de dood van een teer-

geliefde echtgenote. De politiek, enkel maar de politiek, bepaalt en determineert hun daden: Karel, in 1467, na de dood van Filips, hertog van Bourgondië geworden, moet onmiddellijk blijk geven van zijn vijandschap tegen Lodewijk XI van Frankrijk en van zijn wil opnieuw Bourgondië het Engelse kamp te laten vervoegen; geen beter bewijs hiervoor dan een huwelijk, zijn derde, met een Engelse prinses, in casu met de mooie en verstandige Margareta van York.

Een nieuwe idille, een nieuw liefdesavontuur voor de hertog, meent het volk, maar in Karels hart is er na het overlijden van Isabella, geen plaats meer voor liefde. Zijn hart is dor en dood, nog enkel telt de “raison d'état” en zijn politiek drijft hem naar een alliance met Engeland en Edward IV.

Margareta is één van de mooiste, van de verstandigste, van de meest intellectuele vrouwen van haar tijd. Ook Lodewijk XI dingt naar haar hand voor een Franse prins; hij wil haar een Frans huwelijk opdringen om aldus Engeland aan zijn zijde te krijgen tegen de ontombare hertog van Bourgondië en de Vlamingen te beroven van de handel met Engeland, bron van voorspoed en macht voor deze gewesten. Karel de Stoute heeft lang gearzeld: mede onder de invloed van zijn moeder die tot het Huis van Lancaster behoort, is hij een aartsvijand van het Huis van York; maar zijn haat tegen Lodewijk XI is zo groot dat hij er tenslotte in toestemt, tegen zijn wil in, een huwelijk aan te gaan met Margareta die, indien hij het maar gewild had, zijn beste bondgenote en raadgeefster zou zijn geworden, want met hart en ziel heeft deze vrouw, vooral na de dood van haar gemaal, de belangen van Bourgondië en van de jonge en verlaten Maria, haar stiefdochter, verdedigd.

Het huwelijk van Karel en Margareta heeft de positie van de hertog in zijn strijd tegen Lodewijk XI merkkelijk versterkt. Karel de Stoute heeft niets anders willen zien in deze echtverbintenis dan een politieke zaak, dan een wapen en een middel in zijn strijd op leven en dood tegen de Franse koning. Nochtans werd het huwelijk, als de mooiste liefdesidylle, met het gebruikelijk Bourgondisch praalvertoon ingezegend.

Van heinde en ver trokken uit alle steden van Vlaanderen en van het Hertogdom, afgevaardigden naar Damme en Brugge om de feestelijkheden bij te wonen. Ook Gent dat nochtans in onmin leefde met Karel, stuurde op 28 juni een belangrijke delegatie schepenen.

De aankomst van de Engelse vloot te Sluis op 25 juni 1468 was een prachtig schouwspel. De verloofden maakten er voor het eerst kennis, “se feirent moult grand honneur et puis s'assirent sur un banc, où ils devisèrent longuement ensemble”.

Naar Bourgondische traditie werd het huwelijk vroeg in de morgen, tussen vier en vijf, te Damme ingezegend door de bisschop van Salisbury. Onmiddel-

lijk na deze korte en intieme plechtigheid, vertrok de hertog te paard naar Brugge, om er wat uit te slapen "pour y faire provision de dormir", terwijl Margarets in prachtig ornaat met een kroon op het hoofd, plaats nam in een draagstoel en, vergezeld van haar ere- en hofdames en van een somptueus gevolg, stoetsgewijze Brugge verwoogde. Te Brugge zelf werd het een onvergetelijke ontplooiing van al wat het toenmalig Bourgondië aan weelde, goud, zilver, schitterende gewaden, vlaggen, banieren, uniformen, geharnaste paarden en kostbare klederdracht kon bieden.

De ridders van het Gulden Vlies, de leden van het Hof, de ambassadeurs van Venetië en Florence, de vertegenwoordigers van de Spaanse en Vlaamse steden, de adel, de ridders, de geestelijkheid, het stedelijk magistrat, vormden in de met zon overgoten straten van het oude Brugge, een toverachtig spektakel.

Tien dagen lang zal men elke avond, in de gouden en zilveren schotels, de kostbaarste gerechten opdienen, op fantastische wijze gepresenteerd, terwijl de heerlijkste wijnen de hoge gasten met volle glazen en bekers werden ingeschonken.

Kunstenaars, schilders, tapijtwevers, goudsmiden, beeldhouwers hadden gedurende weken dag en nacht gewerkt om van Brugge en van het paleis van de hertog een fonkelend juweel te maken.

's Avonds at, dronk en danste men, overdag woonde men op de markt de legendarische Bourgondische tornooien bij, die talrijke gewonden en zelfs een dode eisten.

Toen de feestelijkheden ten einde kwamen, omdat iedereen doodmoe was, keerden prinses, genodigden en toeschouwers huiswaarts.

Voor Karel de Stoute, ook voor onze gewesten, werd een nieuwe bladzijde aangesneden.

Het huwelijk van Karel en Margareta was van korte duur. Negen jaar na de plechtigheden te Brugge en te Damme, sneuvelde de ontembare hertog in de vlakte bij Nancy: zijn lichaam werd door de wolven verscheurd, bedekt met slijk, zijn troepen werden uiteengedreven. Aldus eindigde een van de rijkste, wreedste en meest bewogen figuren uit onze geschiedenis

Anderhalf jaar geleden hebben wij een tweetal artikels gewijd aan de bewogen Blijde intrede van Karel de Stoute te Gent op 28 juni 1467. Zij was, zoals wij het toen schreven, voor Gent een zeer slechte inzet van de regering van de machtige hertog geworden.

En nochtans had Gent en had ook de hertog een grote hoop gesteld in dit eerste officieel contact dat wellicht na de voor onze Stad in zo menig opzicht vernederende regering van Filips de Goede (denkt maar aan de nederlaag van

Gavere), een vruchtbare samenwerking kon tot stand brengen tussen de ambitieuze, dappere en vermetele Karel en de even dappere en koppige hoofdstad van het Graafschap.

Zij speelden echter op een andere golflengte: Gent had zijn roem en zijn macht aan het verleden te danken en bleef er zich wanhopig aan vastklampen, zelfs na de slag van Gavere die dat verleden voor goed had bergraven; Karel de Stoute integendeel had ingezien dat de Middeleeuwen die zijn stam en zijn Huis zoveel luister hadden bijgebracht, tot een verleden behoorden dat, nog enkel een decor, een fonkelende achtergrond kon betekenen voor een nieuwe prestige- en vooruitstrevende politiek. Tegenover het Gent gecimenteerd en verward in de droom van zijn verleden stond aldus een 34-jarige hertog, een volbloed, die zijn blikken naar de toekomst richtte en Vlaanderen wou inschakelen in zijn politiek om tussen Frankrijk en Duitsland, een machtige bufferstaat te creëren, beste waarborg voor een noodzakelijk evenwicht en een duurzame vrede in Europa.

Het in zijn regionalistische optiek gehulde Gent had Filips de Goede, de Grote Hertog van het Westen niet begrepen, omdat hij nationaal dacht; met een Karel de Stoute die nog verder zag, Europees dacht, zou het onvermijdelijk tot een nog diepere kloof en breuk komen. Gent had in elk geval, op de vooravond van de Blijde Intrede, de jeugdige hertog onderschat en tamelijk naïef gehoopt dat het zou volstaan een ganse litanie wenken en wensen af te rammelen om van de nieuwe hertog, die er alle voordeel bij had, zo dacht men althans, zich inschikkelijk aan te stellen een terugkeer naar de toestand van vóór Gavere, dwz. tot een aantal ouderwetse voorrechten en privileges terug te keren. Dit was natuurlijk gerekend zonder de ambitieuze waard, die er geen ogenblik aan dacht, op de drempel van zijn regering, aan een stad als Gent, troeven uit te delen die zij nadien tegen hem zouden uitspelen.

Deze Blijde Intrede is onder alle opzichten een improvisatie geweest die onvermijdelijk op misverstanden en twist moest uitlopen: Gent was niet klaar met de versiering van de stad, had zijn wensen en verzoekschriften niet eerst kenbaar gemaakt aan en besproken met de raadgevers van de hertog, had de Blijde Intrede doen samenvallen met de terugkeer van duizenden gewoonlijk opgehitste, dronken en onverantwoordelijke bedevaarders, van de processie van St Lievers-Houtem, en had geen enkele voorzorgsmaatregel getroffen tegen een bende gepatenteerde onruststokers die vast besloten waren herrie te zaaien. Manifestaties en onlusten waren ten andere niet uitgebleven op de Koornmarkt en de Vrijdagmarkt. Karel werd in het nauw gedreven en er kon zelfs een ogenblik voor zijn veiligheid worden gevreesd. De hertog bedwong zijn woede, veinsde, beloofde en de menigte jubelde, maar de worm zat in de vrucht, een haat die Karel voortaan de stad zou toedragen, een hoop op een

spoedige weerwraak.

Daags nadien reeds, wanneer de overheden hem ootmoedig hun excuus kwamen aanbieden voor hetgeen op de Vrijdagmarkt was voorgevallen, zond de hertog ze met een handgebaar brutaal weg.

In Gent, zelfs zonder naar het Belfort te kijken, wist men hoe laat het was!

Karel de Stoute vreest in die jaren, niemand, zelfs niet zijn aartsvijand Lodewijk XI, koning van Frankrijk. Hij zal hem het leven zuur maken zoals hij het doet met al zijn tegenstrevers, ook met Gent, vooral met Gent dat zo vermetel is hem, telkens de wrede hertog elders in beslag wordt genomen, uit te dagen en te tergen.

Karel was bij zijn Blijde Intrede in de Arteveldestad, twee passen geweken om een betere aanloop te kunnen nemen en zijn prooi te verslinden, want, hij was, zoals een geschiedschrijver het zo terecht zegt “de long souvenir et de grant remembrance”.

Inmiddels had hij af te rekenen met een andere rumoerige en ontembare stad, Luik. Daar zou hij een grote slag slaan, eenieder de lust ontnemen in de toekomst nog de wapens tegen zijn hertog op te nemen.

In de hoop in de gunst van Karel te geraken, hadden de Gentse notabelen, met de chirurg Jan van der Asselt aan het hoofd, een 300 man gestuurd om het hertogelijk leger te versterken in de slag bij Brustem waar zij ten andere met leeuwemoed streden, doch Luik moest het enkele maanden later ontgelden: de heldenmoed van de 600 Franchimontezen kon niet verhinderen dat de stad werd uitgebrand, geplunderd, de bevolking uitgeroeid.

Nog nooit had sedert het Christendom een overwinnaar zich zo wreed, zo barbaars gedragen, maar Karel wou een voorbeeld stellen dat al zijn tegenstrevers en vijanden de schrik op het lijf zou jagen.

Reeds na de slag van Brustem hadden de Gentenaren, diep onder de indruk van deze zege, erin toegestemd de gehate cueillote of zoutbelasting terug in te voeren en zij hadden ook de financiële steun die de hertog eiste, verleend. Zijn huwelijk met Margareta van York in juni 1468 versterkte nog de positie van Karel de Stoute in zijn strijd tegen Lodewijk XI en deed zijn aanzien en ook de schrik stijgen in de Vlaamse steden.

De Gentenaren die gehoopt hadden tijdens de huwelijksfeesten enkele concessies van een goed geluimde echtgenoot te kunnen bekomen, keerden diep ontgoocheld naar hun haardstede terug. De ontmoeting van de hertog met de Gentse gedeputeerden had een verscherping van het standpunt en van de dictatoriale wil van Karel betekend hetgeen Gent aan rechten en vrijheden had kunnen redden na de slag van Gavere, ging nu ook reddeloos verloren. De schepenen zouden voortaan gekozen worden door de commissarissen van de

hertog en de Collatie zou nog enkel door de hoogbaljuw kunnen bijeengeroepen worden. Het laatste greintje autonomie werd de stad onttrokken. De bevolking mopperde doch aarzelde weerstand te bieden. De brutale onderdrukking van de Luikse opstand en de verschrikkelijke afstraffing braken, ook te Gent, de laatste sporen van verzet. Men vreest dat Karel het niet zal houden bij de vernieling van Luik maar dat hij zich ook op Gent dat hem bij de Blijde Intrede uitdaagde, zal willen wreken.

Roeland van Wedegate, voorschepen van ghedeele en Boudewijn Rijm voorschepen van der Keure trekken op 22 november 1468 naar Brussel om de hertog geluk te wensen met zijn voorspoedige thuiskomst na zijn strafexpeditie tegen Luik, en hem voor de toekomst een algehele gehoorzaamheid en onderdanigheid van de Gentse stede te beloven. Zij bleven tot 16 december in Brussel maar hoe meer zij de hertog beloofden des te groter werden diens onverschilligheid en misprijzen.

“Ik ken u, was zijn antwoord, mooie woorden, maar uwe daden hebben ze steeds gelogenstraft!”

De Gentse delegatie keerde onverrichterzake terug en bracht verslag uit voor een duizendtal Gentse notabelen in de Collatiezaal vergaderd. Hun besluit was dat men nog verder moest gaan op de weg van de vernedering, wou men het ergste voorkomen. Gent dat zo dikwijls de machtigsten der aarde had uitgedaagd en bekampt, werd door paniek aangegrepen en ontdeed zich van al de rechten voor dewelke tientallen generaties hun leven hadden geofferd, aanvaardde zelfs degenen te straffen die het tegen de hertog zouden opnemen: “eerst dat zo wie voort an eeneghe woorden useert of vergaderynghe of lopynghe oft maniere maect dgaer beroerte af zoude moghen commen, dien zal men pelloriseren ende de tonghe duersteken ende bannen L jaer uut Vlaenderen”!

Al de Gentse beloften werden schriftelijk vastgelegd en een afvaardiging van de stadmagistraat ging ze op het paleis van de hertog overhandigen, doch Karel wilde meer dan een banaal gebaar, hij wilde de vernedering van de fiere stad en van haar vertegenwoordigers. De afgevaardigden werden weliswaar “wel ende vriendelic ontfanghen maer hadden in andwoorden weder daer te zyne maendaghe avonde eerstcommende ende uit elcken ambochte ende wycke eenen man omme de bannieren te presenteerne, alzo ‘t myn gheduchte heere ordonneren zoude, ooc met brynghende, ‘t. prevylege van der kuere omme mynen gheduchten heere dat te corrigierne”.

Een nieuwe delegatie samengesteld zoals de hertog het bevolen had, vertrok op 7 januari 1489 naar Brussel: de voorschepenen, de advocaat van der Keure, de overdeken en al de dekens van de neringen. Daags nadien kwamen zij op het stadhuis van Brussel bijeen neerslachtig, beroerd en beangstigd, in lange

zwarte rouwklederen gehuld, bewust dat op die akelige winterdag een van de pijnlijkste bladzijden uit de geschiedenis van de trotse Arteveldestad zou worden geschreven. Zij hadden graag hun plaats aan anderen afgestaan, aan die mensen die de mond zouden vol hebben van kritiek wanneer zij Gent opnieuw zouden vervoegen met het verhaal van het onmenselijk dictaat dat Karel de Stoute hen zou opdringen.

Het Memorieboek der stad Gent dat de overwinningen van de Gentenaren steeds zo lyrisch beschrijft, is eerder laconisch wanneer het deze boetetocht aanhaalt: het is een zakelijk verslag zonder details en zonder commentaar.

Het relaas dat wij in het Dagboek der Gentsche Collatie aantreffen, is vollediger doch het verzwijgt opzettelijk zekere feiten die al te vernederend waren: “Daer (op het stadhuis) sant hemlieden mijn gheduchte heere elcken eenen glavijescacht (schacht of stok), daer zij up hechten elc huerer de banniyere van elcke neerynghen ende wycke, ende droughen die openbaerlic van daer twee ende twee te gader gaende in processien, tot voor mynen gheduchten heere in zijn groote sale, up Cauwenberghe in zijn hof, daer zeere obedientelic, in zwarte habyte, die presenteerden ende overgaven metgaders den prevylege ...” Karel, aldus het relaas, schonk hen vergiffenis “dat hy gheel ende al vergaf ende uut zynder herten dede alle ranckuene ende onghepaeytheden, gram-schap ende onghenouchte die hij ghehadt ende ghedreghen hadde up de voorscreven van Gendt; Ende dat ghedaen, de dekenen ende ghezwoornen keerden weder t’huuswaert...”.

Er zit weinig sfeer in dit verslag, er ontbreken details, gegevens die van deze plechtigheid een zware vernedering maakte. De waarheid dient dan ook gezocht te worden in andere, niet Gentse bronnen.

Mensen praten en schrijven graag over hun ongelukken; aan velen die nooit, door eigen daden belangstelling konden verwekken, verleent zulks de illusie dat zij tijdelijk een vedettenrol spelen; voor anderen is medelijden afdwingen van vriend of kennis, een troost in de smart, een zalf op de wonde.

Doch wanneer hun ongelukken gepaard gaan met belediging, bespottung of vernedering, zwijgen de mensen zich liever dood of trachten zij de waarheid een draai te geven die hen geen al te belachelijk figuur doet slaan.

Gent dat in de Middeleeuwen zo dikwijls victorie mocht kraaien, heeft ook enkele nederlagen geleden : het had, op het slagveld of bij vredesonderhandelingen, de wet en de wil van de sterkste, van de overwinnaar moeten ondergaan. Gent was telkens bezweken na heldhaftig, soms wanhopig te hebben gestreden: het was geen schande voorrechten en vrijheden te verliezen wanneer honderden poorters, jong en oud, tot de dood hadden gevochten om deze te verdedigen.

In 1469 op het ogenblik dat de Gentse afvaardiging - de voorschepenen, de

dekens van de neringen - van het Brussels stadhuis, vertrokken om het paleis van de hertog te vervoegen, was er echter in de afgelopen maanden geen druppel bloed vergoten.

Karel had zijn Blijde Intrede gedaan te Gent, en omdat het van beide zijden - graaf en stad - niet veel meer was geweest dan een slordige improvisatie waren er woordenwisselingen en een paar relletjes uit voortgevloeid, incidenten die de kolerieke hertog in woede hadden ontstoken. Het hart vol wrok had hij de stad verlaten en heimelijk gezworen dat hij weerwraak zou nemen.

Dit zijn zaken die nog meer waren voorgevallen bij een Blijde intrede maar het koelde meestal zonder blazen en na enkele weken werd de vete bijgelegd of gewoon vergeten, uitgewist door een nieuw bezoek, een tornooi of een banquet.

Met Karel Stoute zou het anders aflopen en dat was wel het pijnlijkste van het voorval.

De voorschepen en dekens waren in die killige januaridag van 1469 naar Brussel gekomen, niet als krijgsgevangenen, gijzelaars of overwonnen krijgers na een veldslag of een oorlog geboeid of door gewapende soldaten omringd, maar vrijwillig, en zij kwamen niet eens een moeilijk geval bespreken, pleiten voor de rechten van hun stad en haar inwoners: neen zij kwamen zonder dat er enig geweld of strijd mede gemoeid was, zonder militaire nederlaag, knielen voor de hertog, zij kwamen hem de kostbaarste perkamenten waarop hun privilegiën en vrijheden geboekt en geschreven stonden overhandigen, zij kwamen voor de voeten van Karel de standaarden van hun 52 neringen werpen, die vaandels die hun verleden, hun tradities, de macht en de roem van hun stad symboliseerden.

Als het loze vissertje hadden zij Karel kunnen zeggen: “Wat heb ik U misdreven?”, waarom hebt gij ons ontboden, is het nog altijd om dit voorval op de Vrijdagmarkt toen Otto Bruneel U in de rede viel.

Hebt gij het nog niet vergeten? Maar aan hem die zopas Luik van de landkaart had geschraapt, dierf men dergelijke taal niet spreken. Het waren schrik en paniek die de Gentenaren, althans hun leiders, hadden aangezet gehoor te geven aan een eenvoudige convocatie van de hertog, zij die vroeger voor de sterkste legers niet hadden geweken.

In een zaal van het stadhuis van Brussel wachtten zij nu op andere instructies: Roeland van Wedergaete, voorschepen van der keure Boudin Rym, voorschepen van ghedeele, meester Boudin Goethals, advocaat van der Keure, Mathijs Pedaert, overdeken van de neringen, de gezworenen van de weverij en al de dekens van de 52 neringen. Zij kregen onmiddellijk een voorsmaakje van de ontvangst die hen te wachten stond: bedienden van de hertog kwamen 52

schachten brengen om er de banieren van de Gentse neringen aan vast te hechten. Zij die nog hoopten dat alles geheim of in de intimiteit zou gebeuren, wisten thans dat de afvaardiging met ontrolde banieren door de straten van Brussel zou moeten marcheren tot aan de drempel van het hertogelijk paleis. Twee hofmeesters, Olivier de la Marche en Pierre Badelin, traden plechtig de zaal binnen: “Heren wilt U zo vriendelijk zijn ons te volgen, wij zullen U stoetsgewijze naar onze Hertog begeleiden”.

Het sneeuwde en de lange rouwklederen van de Gentenaren leken nog zwarter op de blanke achtergrond. Rouw in de kleren, rouw in het hart, rouw in de ogen, vernedering die des te groter was, des te dieper werd aangevoeld omdat zij zo maar aanvaard geweest was zonder een daad, een woord, een gebaar van verweer of verzet.

Zij waren als het garnizoen van een onneembare burcht geweest, dat zonder een schot te lossen, capituleert.

Op de doortocht van de lugubere stoet, grinnikten de Brusselaars.

“Ziet eens, Gent de Fiere, die koningen deed beven ... de ontombare Gentenaren, de nazaten van Van Artevelde?”

Aan het paleis van Coudenberg gekomen, stond een nieuwe vernedering klaar, Karel was er, doch had nog eerst een paar andere zaken af te handelen en de Gentenaren konden dus eerst wat buiten wachten: rillend van koude en nijd, moesten zij anderhalfuur in de besneeuwde binnenkoer van het paleis wachten tot het eindelijk de hertog beliefde de delegatie te ontvangen.

Al deze details worden opzettelijk verzwegen in het Memorieboek der stad Ghend en in het Dagboek der Gentsche Collatie; andere kroniekschrijvers hebben ze echter zorgvuldig opgetekend en met een ferm snuifje venijn gekruid.

Chastelain en Molinet die beiden de Gentenaren niet in het hart droegen, noemen deze boeteceremonie “la première magnificence” van Karel de Stoute.

Er is wel, spijtig genoeg voor de Gentenaren, een zekere grond van waarheid in deze bewering. Karel had plaats genomen op zijn troon en rondom de hertog stonden de ambassadeurs van al de vreemde koningen en prinses geschaard, getuigen van de vreedzame afstraffing.

Het ensemble was groots, pralerig, indrukwekkend.

De Gentenaren hadden het graag anders gewild. Had men ze geboeid of gefolterd binnengeleid, had hun woordvoerder hun standpunt mogen pleiten, verdedigen, had Karel hem woedend het zwijgen opgelegd, geschreeuwd en onder doodsb bedreiging geëist dat zij hun banieren zouden afgeven, het ware een reden tot verontschuldiging. een geval van overmacht geworden, maar neen, Karel was kalm, beleefd en zeemzoetlg, vergevingsgezind. Hij had het zo gepland en beraamd, hij had het allemaal tot in de minste details en met

veel psychologie bestudeerd: niet hij zou de Gentenaren vernederen, want hij had ze vriendelijk uitgenodigd, zij zouden zich vernederen zoals ze het nog nooit in het verleden gedaan hadden.

Zij traden de grote feestzaal binnen en zij knielden ootmoedig, tot driemaal toe, voor hun heer, hun graaf, hun hertog, Er kwam een glimlach van misprijzen over de lippen van de ambassadeurs, van de hovelingen en genodigden: “dat waren dus de eens zo geduchte Arteveldezonen”.

Na de knieval, trad Boudewijn Goethals naar voren, tot vlak bij de troon van de hertog en las een lang relaas voor: geen pleidooi, geen justificatie of een van die handige redevoeringen die een advocaat zo gemakkelijk uit zijn mouw schudt. Het was gruwelijk in haar eenvoud een litanie, een schuldbekentenis van al de zonden en fouten door de Gentenaren bedreven en voor dewelke zij thans het hart vol berouw, vergiffenis kwamen afsmecken.

Na zijn redevoering overhandigde Goethals het privilegium in hetwelk het recht voor de Gentenaren eigenmachtig hun schepenen te verkiezen, geacteerd stond. Een secretaris nam het document in ontvangst en met een breed gebaar met “ung canivet et tailgeplume” doorkliefde hij het kostbaar stuk.

Toen kwamen, op een teken van Goethals, een voor een, de 52 dekens van de neringen, hun banieren voor de troon van de machtige hertog werpen,

Karel keek onverschillig naar deze akelige scene en nam vervolgens met zachte stem, op gemoedelijke toon, zonder enige gramschap, het woord om te zeggen dat hij hen uit het diepste van het hart vergiffenis schonk, “dat hij gheel ende al vergaf ende uut zijnder herten dede alle ranckuene, onghepaeytheden, gramscap ende onghenouchte die hy ghehadt ende ghedreghen hadde up de voorscrevene van Ghendt”.

De plechtigheid was ten einde. Op een teken van een hofmeester, namen de Gentenaren van het gezelschap afscheid en verlieten vrij, ongeboeid de zaal, echter zonder hun privilege, zonder hun kostbare banieren.

Enkele gedelegeerden moesten nog een paar dagen te Brussel verblijven om de officiële akte van onderwerping te ondertekenen. Wanneer zij hun naam onderaan het document aanbrachten, hebben zij wellicht kunnen vermoeden dat het niet lang zou duren vooraleer de Gentse bevolking hen rekenschap zou vragen voor hun knieval en voor al hetgeen zij hadden toegegeven in een vlaag van paniek en zinsverbijstering

Pierre KLUYSKENS